

บทคัดย่อ

โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท (สอช.) เป็นกิจกรรมพัฒนาของ สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน อยู่ภายใต้โครงการธุรกิจเพื่อสังคม (The Thai Business Initiative in Rural Development) หรือ TBIRD ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2531 เป็นความร่วมมือกันระหว่างภาคธุรกิจเอกชนกับองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ เน้นขยายงานและกระจายรายได้สู่ชนบท โดยให้อุตสาหกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน มีเป้าหมายให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ และร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจ โดยใช้หลักการตลาดนำการผลิต ด้วยความร่วมมือแบบ 3 ประสาน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ราษฎรและองค์กรพัฒนาเอกชน

ภายใต้ข้อจำกัดและความไม่แน่นอนของโครงการ ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ ของกลุ่มลูกจ้าง ความสามารถในการเข้าถึงบริการและสวัสดิการ รวมทั้งการสร้างอำนาจต่อรองอย่างรู้จักกำลังและสภาพตัวเอง ส่วนวิธีวิจัย เลือกใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ทำการรวบรวมข้อมูลเอกสาร จัดสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเฉพาะ ซึ่งมีทั้งหมด 15 คน แบ่งเป็นลูกจ้างระดับหัวหน้าแผนก 8 คน และลูกจ้างที่เป็นแรงงานในการผลิต 7 คน ได้ผลการศึกษาดังนี้

สภาพทั่วไป ลูกจ้างทั้งหมดเป็นแรงงานหญิง มีอายุตั้งแต่ 23-44 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20-40 ปี มีเพียงรายเดียวที่มีอายุ 44 ปี แต่งงานมีครอบครัวแล้ว 14 คน เป็นครอบครัวขนาดเล็ก มีจำนวนบุตรระหว่าง 1-3 คน ส่วนใหญ่ยังอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิม จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีส่วนน้อยที่จบการมัธยมศึกษาจากการศึกษานอกโรงเรียน

สภาพปัญหาก่อนเข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านงานตัดเย็บมาจากเขตเมือง สาเหตุที่ต้องกลับบ้านเนื่องจากได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ถูกเลิกจ้าง ไม่มีงานทำ ได้รับค่าแรงงานน้อยลง ไม่สามารถดำรงชีพอยู่ในเมือง จึงต้องเป็นแรงงานคืนถิ่น เมื่อกลับมาอยู่บ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของครอบครัว บางส่วนรับช่วงเหมาต้องงานเย็บผ้ามาทำที่บ้าน แต่มักจะได้รับค่าจ้างแรงงานน้อย และไม่มีหลักประกันด้านความมั่นคงของการมีงานทำแต่อย่างใด สาเหตุที่ทำให้เข้าร่วมโครงการคือ ต้องการมีรายได้จุนเจือครอบครัว และต้องการทำงานอยู่บ้านดูแลครอบครัว

ความยากลำบากในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจที่มีสาเหตุพื้นฐาน 3 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก เป็นผู้ที่มีฐานะยากจนตั้งแต่เป็นเด็ก ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา มีข้อจำกัดในการเลือกประกอบอาชีพ ประการที่สอง มีฐานะเป็นหัวหน้าครอบครัว เนื่องจากสามีว่างงานและมีอาชีพไม่มั่นคง และประการสุดท้าย เป็นผู้ที่มีหนี้สินผูกพัน เนื่องมาจากการกู้เงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพภาคการเกษตร ใช้เพื่อการศึกษาบุตรและการแสวงหาเครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิต

สิ่งที่ลูกจ้างส่วนใหญ่ต้องการคือ ความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ต้องการให้มีงานทำอยู่ในชุมชน มีรายได้ที่มั่นคงและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะได้ใช้เวลาดูแลครอบครัว และต้องการการยอมรับจาก

ครอบครัวและสังคมทั้งในระดับโรงงานและในชุมชนท้องถิ่น และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความมุ่งหวังในเป้าหมายของชีวิตมากกว่ารูปแบบหรือวิธีการวางแผนการดำเนินชีวิต

ปัญหาที่พบในโรงงาน ได้แก่ ระยะเวลาการพักรับประทานอาหารไม่เหมาะสม ยังไม่ได้รับค่าครองชีพ สถานที่จอดรถจักรยานยนต์ไม่เพียงพอ ไม่มีโทรศัพท์สาธารณะ ไม่มีบริการรถรับส่ง ไม่มีระบบป้องกันฝุ่นฝ้าย ทำให้เกิดโรคภูมิแพ้และเป็นหวัดเรื้อรัง ไม่มีความชัดเจนในเรื่องการรับบริการบัตรประกันสังคม และเนื่องจากลูกจ้างไม่รู้เท่าทัน ส่วนใหญ่จึงมักเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดสรรให้ จึงไม่มีการเรียกร้อง